

Az entalpia

A természeti folyamatok állandó nyomáson játszódnak le!

$$H \equiv U + pV \quad \text{Entalpia (Joule, J)}$$

Állapotfüggvény $\Delta H = H_{\text{vég}} - H_{\text{kezdet}} = \int_{\text{kezdet}}^{\text{vég}} dH$

$$dH = dU + d(pV) = dU + pdV + Vdp = dQ + dW + pdV + Vdp$$

$$dW = -pdV \quad \rightarrow \quad dH = dQ + Vdp$$

Állandó nyomáson $dH = dQ$

Állandó nyomáson (ha nincs egyéb munka) az entalpia megváltozása a hővel egyenlő.

19

Az entalpia változása hőcsere révén

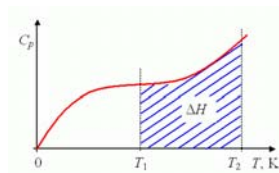
1- Izobár melegítés/hűtés ($p=\text{áll.}$)

$$\Delta H = Q_p = m \int c(T) dT$$

$$\Delta H = Q_p = n \int c_m(T) dT$$

$[C_m] = \text{J}/(\text{mol} \cdot \text{K})$ moláris fajhő

$$C = a + bT + cT^{-2} + dT^2 \quad \text{a, b, c, d értéke adatbázisokból}$$

$C_p > C_v$: állandó nyomáson térfogati munkavégzés is van, azt is fedezi

2- Fázisátalakulás: izobár, izoterm **látens vagy fázisátalakulási hő**

- párolgáshő – kondenzációs hő
- olvadáshő - fagyáshő
- szublimációs hő – kondenzációs hő

3- **Kémiai reakciók** $\Delta H = \text{reakcióhő}$

20

3. Kémiai átalakulások hőeffektusai

$$\Delta_r H, \Delta_r H_m$$

Mivel H állapotfüggvény: a reakcióhő független attól, milyen közbülső termékeken keresztül jutunk el a termékhez:

egy kémiai reakció során bekövetkező entalpiaváltozás

=

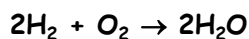
a tetszőleges részreakciók során bekövetkező entalpiaváltozások összege

a reakcióhő számítással is meghatározható !!!!!

TERMOKÉMIA

Reakcióhő: állandó T , a reakcióegyenlet által definiált mennyiségű anyag átalakulását kísérő hőmennyiség
függ: T , p , koncentráció

Standard reakcióhő: a reakcióegyenlet által definiált mennyiségű anyag átalakulását kísérő hőmennyiség, miközben $p^0 = 1$ bar nyomású **tiszta** reagensekből ugyanilyen nyomású és azonos hőmérsékletű **tiszta** termékek keletkeznek

$$\Delta_r H = 2H_m(\text{H}_2\text{O}) - 2H_m(\text{H}_2) - H_m(\text{O}_2)$$

Meg kell adni a reakcióegyenletet és a résztvevő anyagok halmazállapotát.

$$\sum \nu_k M_k = \sum \nu_t M_t$$

$$\Delta_r H = \sum \nu_t H_{m,t} - \sum \nu_k H_{m,k}$$

nyomás

$$1 \text{ Pa} = 1 \text{ N/m}^2$$

légkör: **1 bar = 10^5 Pa** (kPa, Mpa)   **1 bar standard nyomás, p^0**

$$1 \text{ atm} = 1,013 \cdot 10^5 \text{ Pa}$$

$$1 \text{ Hgmm} \cong 1 \text{ torr}$$

$$1 \text{ atm} = 760 \text{ torr}$$

Termodinamikai hőmérséklet: K skála: $^{\circ}\text{C} + 273$

Táblázatokban: standard entalpiák 298 K-en
moláris hőkapacitás ($C_{m,p}$) függvények

Exoterm (hőtermelő) reakcióban energia szabadul fel.

Endoterm (hőt emésztő) reakcióhoz energiára van szükség.

**Előjelkonvenció:
központban a rendszer**

A rendszer változása

	<u>adiabatikus ($\Delta Q=0$)</u>	<u>izoterm ($T=\text{áll.}$)</u>
exoterm	felmelegszik	hőleadás
endoterm	lehűl	hőfelvétel

Az anyagokhoz entalpiaértéket rendelünk:

STANDARD ENTALPIÁK: H^0 , H_m^0

Standard nyomás: $p^0 = 10^5 \text{ Pa}$

1. Elemek esetén (stabilis módosulat)

$$H_m^0(298,15\text{K}) = 0$$

Stabilis módosulatok (allotrópia)

Bróm	folyadék
Szén	grafit
Hidrogén	gáz
Jód	szilárd
Higany	folyadék
Nitrogén	gáz
Oxigén	gáz

2. Vegyületek esetén = Képződéshő (Δ_f)

= az elemekből (az adott hőmérsékleten legstabilabb módosulat) végbemenő képződési reakció reakcióhője,

Példa: a kéntrioxid standard képződéshője az

Reakció standard reakcióhője.

Néhány vegyület standard moláris képződéshője 25 °C-on, kJ/mol

Ammónia	$\text{NH}_3(\text{g})$	-46,11
Szénmonoxid	$\text{CO}(\text{g})$	-110,53
Széndioxid	$\text{CO}_2(\text{g})$	-393,51
Dinitrogén tetroxid	$\text{N}_2\text{O}_4(\text{g})$	+9,16
Dinitrogén oxid	$\text{N}_2\text{O}(\text{g})$	+82,05
Nitrogénoxid	$\text{NO}(\text{g})$	+90,25
Nitrogéndioxid	$\text{NO}_2(\text{g})$	+33,18
Konyhasó	$\text{NaCl}(\text{s})$	-411,15
Víz	$\text{H}_2\text{O}(\text{l})$	-285,83
	$\text{H}_2\text{O}(\text{g})$	-241,82
Benzol	$\text{C}_6\text{H}_6(\text{l})$	+49,0
Etán	$\text{C}_2\text{H}_6(\text{g})$	-84,68
Etanol	$\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}(\text{l})$	-277,69
Metán	$\text{CH}_4(\text{g})$	-74,81
Metanol	$\text{CH}_3\text{OH}(\text{l})$	-238,86
Glükóz	$\text{C}_6\text{H}_{12}\text{O}_6(\text{s})$	-1268

Alkalmazott kémia 1.

27

Adatbázisokban gyakori: standard égéshők (Δ_c)
kísérletileg viszonylag egyszerűen meghatározható

($\Delta_c H$), kJ/mol

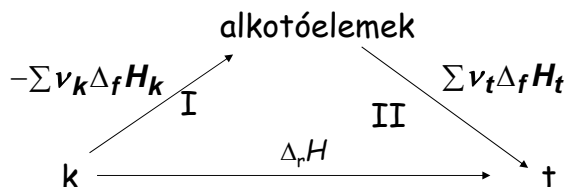
Benzol	-3268
Etán	-1560
Glükóz	-2808
Metán	-890
Metanol	-726
Hidrogén ($\text{H}_2\text{O}(\text{l})$)	-286
Oktán	-5471
Ciklohexán	-3902

Alkalmazott kémia 1.

28

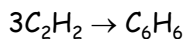
$\Delta_r H$ meghatározása képződéshőkből ($\Delta_f H$) formation

$$[\Delta_f H] = \text{J/mol}$$

$$\Delta_r H = \Delta_r H(I) + \Delta_r H(II) = \sum v_t \Delta_f H_t - \sum v_k \Delta_f H_k = \Delta_r(\Delta_f H)$$

a termékek képződéshőinek összegéből kivonjuk a kiindulási anyagok képződéshőinek összegét

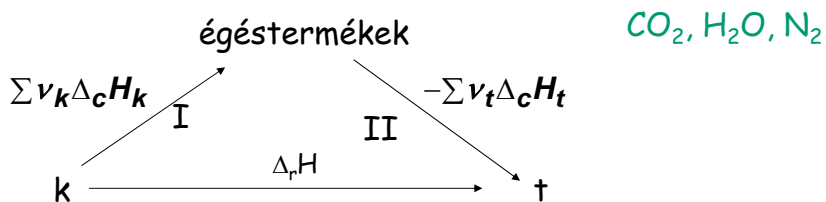

$$\Delta_r H = \Delta_f H_{\text{C}_6\text{H}_6} - 3 \cdot \Delta_f H_{\text{C}_2\text{H}_2}$$

Alkalmazott kémia 1.

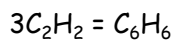
29

$\Delta_r H$ meghatározása égéshőkből ($\Delta_c H$) combustion

$$\Delta_r H = \Delta_r H(I) + \Delta_r H(II) = \sum v_k \Delta_c H_k - \sum v_t \Delta_c H_t = -\Delta_r(\Delta_c H)$$

a kiindulási anyagok égéshőinek összegéből kivonjuk a termékek égéshőinek összegét

$$\Delta_r H = 3\Delta_c H_{\text{C}_2\text{H}_2} - \Delta_c H_{\text{C}_6\text{H}_6}$$

Alkalmazott kémia 1.

30

Standard reakcióhő kiszámítása T hőmérsékleten:

1. Kiszámítjuk minden egyes résztvevő standard entalpiáját T K-en.

$$H_m^0(T) = H_m^0(298) + \int_{298}^{T_{olv}} C_{m,p}(s) dT + \Delta H_m^0(olv) + \int_{T_{olv}}^{T_{forr}} C_{m,p}(\ell) dT + \Delta H_m^0(pár) + \int_{T_{forr}}^T C_{m,p}(g) dT$$

2. Képezzük a $\Delta_r H^0 = \sum \nu_t H_{m,t}^0 - \sum \nu_k H_{m,k}^0$ különbséget.

Alkalmazott kémia 1.

31

A SZABADentalpia

KINYERHETŐ-E A RENDSZER teljes ENTALPIÁJA?

$$H - TS \equiv G \quad \text{szabadentalpia}$$

teljes tárolt energia
molekulák véletlenszerű mozgása által tárolt energia

A szabadentalpia állapotfüggvény

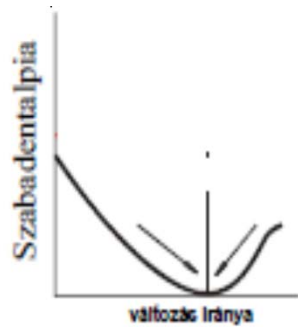
A szabadentalpia extenzív mennyiség

$$\Delta G = \Delta H - T\Delta S$$

32

A szabadentalpia változása

$$\Delta G = \Delta H - T\Delta S$$

Ha nincsen egyéb munka,
állandó hőmérsékleten és nyomáson,
zárt rendszerben

- spontán folyamatban csökken,
- egyensúlyban minimuma van.

! Spontaneitás = átalakulás sebessége !

$$G_{\text{maradt}} - G_{\text{egyensúly}} = -3\text{kJ/mol}$$